

vedno bolni? — »Še vedno, — zdaj so pa mama tudi zboleli«.

Ne le usmiljenje, ampak tudi srd se mi vzbudi v srcu. Gost sneg veje zunaj; ubogi stariši morajo res biti v veliki stiski, da v takem vremenu in v takem potu pošljejo dobro uro daleč svojega otroka prosit podpore. Zakaj se pa niso obrnili na gospoda, pri katerem je bolni oče ugnobil svojo delavno moč in zdravje svoje? Gospod prebiva blizu v lepi hiši. »Ah«, mi je rekla nekoč žena, »gospod ne poznajo miloščine«.

Je-li se potem čuditi, da so socialisti na svetu? »Vi ste sol zemlje; če se pa sol spridi, s čim se naj soli? Za nič več ni, nego da se vrže vun in potepta od ljudij«. Tako je rekel naš Odrašenik. Kdo bi pa naj bil zemlji »sol«? Vsi stanovi, ki imajo v rokah in na skrbi izobraževanje, vodstvo in gospodstvo nižjih stanov. Vendar koliko je spridenega (neslanega) tam, kjer bi imela biti »sol zemlje«. Sol pomeni modrost. Po nauku sv. pisma je začetek modrosti strah božji. Koliko pa se nahaja strahu božjega pri bogataših in velikaših? Sol varuje gnilobe. Kakor pa beli sneg zakriva dosti nesnage, tako se pod mnogotero gosposko obleko in streho nahaja veliko gnilobe in gnusobe. Slab zgled tako imenovanih izobražencev je kriv, da je človeška družba črviva. Sol stori jed okusno. Koliko neslanosti se pa v naših časih govori po državnih in deželnih zborih! Koliko neslanosti se uči po šolah! Koliko neslanosti se tiska po časnikih in leposlovnih listih! Koliko neslanosti se nahaja v slepih narodnih prepirih! Dobra sol ima svojo značilno rezkost. To lastnost imajo pač socialni demokrati. Oni so neumorni, vstrajni, goreči, požrtvovalni za dosego svojih namenov. Priča temu je njihova obširna organizacija, njihovo razširjeno časnikarstvo, njihovi pogostni shodi, njihovi velikodušni darovi za razne društvene potrebe. Zato pa tudi z vedno bolj debelimi črkami pišejo na poslopje človeške družbe one besede: Mane, tokel fares, da izvršijo: Če se pa sol spridi, za nič ni več, nego da se vrže vun in potepta od ljudij!

Zagajski

Cerkvene zadeve.

Prelat Fran Kosar.

(Dalje.)

Kosar, stolni kanonik.

»V resnici! Fran Kosar bil je podoben stebru, kateri tem trdnjše stoji, čim več nanj naložiš«. (Nagr. bes. govorili mil. knezoškof lavant.)

Škofijstvo v Mariboru je težko pogrešalo skušenega in odličnega duhovnika, kakoršen je bil Kosar, in zato bile so oči višjega pastirja vedno na njega obrnjene, da ga pri prvi priložnosti dobé nazaj v Maribor. Ko je torej smrt pokosila starašino stolnega kapitola, stolnega prošta dr. L. Vogrina, namignilo se mu je, naj se oglasi za izpražnjen kanonikat stolne cerkve. Prav med tem časom, ko je tekla njegova prošnja za kanonikat, sedel je ranjci od 20. avgusta do 3. septembra 1870 kot poslanec v deželni hiši v Gradcu, in se je torej vlada lahko do konca prepričala, da Kosar ni Bog vé kaki nasilen rovar ali nevaren ščubar, nego da vse njegovo delovanje uravnava katoliško prepričanje, in da njegova narodnost ne hodi krivih in skrivnih potov, nego po ravnem tiru naravne in krščanske pravice, in da je tudi njegova beseda, dasi odločna in mogočna, vendar mirna in spravljiva, oblažena po božjem Duhu, kateri je dihal v njegovem pobožnem srcu, in zato tudi vlada ni ovirala njegove prošnje.

Z najvišjim odlokom dne 4. decembra 1870 usoj se svetli cesar imenovati knez. škof. konzist. svetovalca Frana Kosarja stolnim korajem lavantinske škofije. Pokojnik ni bil celih šest let v Kozjem, in v tem kratkem času razpodel je njegov čisti značaj vse oblake, ki so se zbirali nad njegovo glavo. Kakor je bil pred par leti tih in žalosten njegov odhod iz Maribora, tako vesel in slovesen je bil njegov uhod, ko se je po božičnih praznikih vračal v Maribor, ter je bil 27. decembra 1870 stolnici svečano umeščen.

Zdaj se je začelo v Mariboru vsestransko njegovo delovanje. V prvi vrsti bil je zopet govornik, ki ni le pri raznih slovesnostih in družbenih zborih, nego tudi pri narodnih in cerkvenih vprašanjih govoril in je bil skoraj gotovo, da bo Kosar kot pridigar sam stopil na prižnico. Službo za službo so izročali rajni knez in škof Jakob Maksimilijan pokojniku ter mu s tem pokazali svoje zaupanje in naklonjenost. Začetkom leta 1871 bil je imenovan kanonikom pokoriteljem (penitencijarjem), svetovalcem kn. šk. zakonskega sodišča in predsednikom duhovne sodnije (oficialata) in zagovornikom zakonske vezi. Od 1. 1872. prednša začasno v škofijskem bogoslovnem učilišču cerkveno pravo in je leta 1873. nameščen za rednega profesorja tega predmeta. Radi se spominjamo, kako je vedel najtežavnejša vprašanja razdrobiti in razložiti, da so bila jasna tudi najbornejšim poslušalcem, in jih prepričati o važnosti posameznih pravnih načel.

Profesuro je oskrboval celih deset let proti jako pičli odškodnini in ko ga proti koncu njegovega življenja tolik posel utrudil, odvezali so ga milostivi knez in škof profesure ter so s pristrčno zahvalo pripoznali nič manj njegovo nesebično in požrtvovalno delovanje, kakor tudi njegovo skušeno učenost in modrost.

Gospodarske stvari.

Kompóst.

(Dalje.)

Pa še nekaj, je-li ta račun, kakor sem ga predzadnjič priobčil, dovolj natančen in za vsak slučaj dober? Čisto natančen ni; kajti ni mogoče vselej vse pojedinosti in okolsčine v poštev jemati, tudi niso razmere vselej enake, v glavnih potezah je pa račun le zanesljiv. Privaditi se pa mora človek prav ceniti rastlinsko hrano v posameznih tvarinah, spored razmerja, v katerem jih morejo rastline izkoristiti in pa spored množine, v kateri so v posameznih tvarinah zastopane, kolikor je mogoče to že na oči presoditi. N. pr. v pepelu, če je bolj ali manj čist, tako v roženih opilkah itd. Pri tvarinah, katere ima človek doma, ne pride tolikanj v poštev, če se za par krajevarjev zmoti, pri nakupovanju tvarin naj pa bode bolj previden in naj zahteva jamčenje o množini redilnih snovi.

Ni zadosti, da človek tvarine za kompost samo zbira, temuč mora jih znati rastlinam tudi dostopne, tako rekoč prebavljive napraviti. V tem obstoji ravno velika vrednost mnogega kompostiranja, ker se dajo težje raztopne snovi z rastlinami dobro izkoristiti. Tvarine, ki ne bi nič ali pa le jako po malem koristile, če jih spravimo neposredno v zemljo, da tvarine, ki bi mogle neposredno porabljene celo škodljive biti, take tvarine spremenimo v kompostu v denar, katerega dobimo za večje pridelke. Kmetovalcu, ki kompost pravi, torej ni samo potrebno, da zna tvarino za njega zbirati, redilne snovi v njih popolnoma ohraniti, temuč vedeti mora tudi kake premembe se vršé v kompostu

in kateri so uzroki taeih prememb, kajti le tedaj bode mogel tudi prav posredovati.

Že prej sem omenil, kako vrednost imajo organske tvarine v kompostu, poudaril vrednost žaganja, listja itd. za kompost. Iz taeih tvarin razvija se mnogo ogljenčeve kisline in ta služi kot topilo. Kakor posreduje v naravi razkroj mineraličnih tvarin, raztopljenje skalovja in njega drobcev, tako na polju raztaplja mineralične snovi rastlinam, posebno pa v kompostu, kjer se je primeroma veliko več razvija. Ob enem pa organske tvarine in razvijajoča se ogljenčeva kislina kup komposta rahljajo, olajšajo kislecu zraka pristop in ta potem snovi v kompostu tudi ugodno spreminja.

Za razpad organskih tvarin in za premembo rastlinskih redilnih snovij v njih n. pr. organizovanega dušca v amonijak in solitarno kislino, potrebne so pa nekatere gljive, ki pa tudi zahtevajo za svoj razvitek in delovanje, da se izpolnijo nekateri pogoji, da je dovolj vlage, enakomerna toplota itd. Te gljive spravimo v kompost najbolje v gnoju ali v že razkrojajoči se gnojnici. Polivanje komposta z gnojnico donša torej večkratno korist; z gnojnico spravimo dokaj redilnih snovij v kompost, v katerem tudi ostanejo, ob enem pa tudi gljive, ki njega razpad in pa nitrifikacijo (premembo amonijaka v solitarno kislino) povzročujejo, priskrbijo pa tudi za te gljive potrebno vlago itd. Vsaki čas bode torej umestno gnojnico ne neposredno na travnike, temuč na kompost spravljati, kajti tu nam več in bolje koristi.

Jako važna tvarina za kompost vsled pospeševanja razpada in ugodnih prememb je apno. Najbolje je živo apno, v sili je pa tudi še lapor dober. Apno od starega židovja tudi velja, ter ima deloma tudi redilnih snovij v sebi, posebno tako, ki je od starih hlevov, ima mnogokrat precejšno množino amonijaka in solitarne kisline. (Dalje prih.)

Žitne cene v Mariboru od 9. do 16. marcija. Po hektolitrih: pšenica 5 fl. 80 kr., rž 4 fl. 60 kr., ječmen 4 fl. 50 kr., oves 3 fl. 35 kr., turšica ali koruza 5 fl. 70 kr., proso 4 fl. 70 kr. in ajda 4 fl. 90 kr.

Sejmovi. Dne 23. marcija v Slov. Gradcu in Poličanah (svinjski sejem). Dne 26. marcija v Dobovi. Dne 27. marcija na Podplati in v Imenem (svinjski sejem). Dne 28. marcija na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem).

Dopisi.

Z Dunaja. (Navratilova 70letnica.) Poročati vam moram o sedemdesetletnici, katera se je tukaj 4. t. m. krasno obhajala na čast gospoda Ivana Navratila. Zbralo se je toliko narodnjakov, da je sicer velika dvorana »Slovanske besede« bila prenapolnjena. Med navzočimi je bilo mnogo odličnikov, več dičnih gospic in gospa, poslancev, duhovnikov, profesorjev, častnikov in uradnikov ter lepo število vrlih slovenskih vseučiliščnikov; med temi sem opazil tudi več udov »Danice«. Častitljivi, sivolasi gospod slavljeneec je bil že pri nastopu v dvorano pozdravljen z gromovitimi živio- in slava-klici. Pele so se potem krasne slovenske pesmi; s temi so se vrstili govori, citiranje in živahne napitnice. Gospod dr. Murko je v jedrnatem govoru naštel neprecenljive zasluge, katere si je gospod Navratil pridobil za našo književnost, kakor tudi za gojenje slovensčine in za naše velikošolce na Dunaju. Gospod poslanec Dr. Ferjančič mu je častital v imenu slovenskih pravnikov; nadalje so ga v krajših ali daljših govorih slavili gospodje

dr. Sedej, dr. Pajk in Dragotin Hribar. Večkrat se je tudi gospod Navratil sam oglasil in nam pripovedoval zanimive dogodke iz svojega življenja. Tako smo se, akoravno oddaljeni od doma, v lepi domači besedi zabavljali. Kako milo pa doni ljuba materinščina v tujini, razume le, kdor je to sam skušal. Hitro so tekale ure in bila je polnoč, ko smo se začeli razhajati. Vsak pa je šel domov z veselim srcem in s ponosom na moža, kateri je: naše gore list. Gotovo tudi »Slov. Gospodar« z menoj vošči: Bog živi še mnoga leta! —s.

Od Sv. Petra pod Sv. gorami. (Novic) je veselih malo, žalostnih dosti. Vesela novica je, da se nas zdravje drži. Od novega leta je umrla samo ena ženska in par otrok. Bog daj, da bi se spomladi ne razširila kaka bolezen, kakor bojda že zdaj influenza razsaja na Angleškem. Veliko škode nam je delal sneg. Leži ga veliko čez meter. Prvi je zapal o Katarininem do kolena. Od 14.—22. januarja ga je hud jug pobiral po solčnih krajih, da se je žito prezračilo, potem ga je pa na novo nasipalo, in zime je bilo 22. febr. do 15. stopinj. Ker ni mogoče nobene reči prodati in ničesar zaslužiti, oglasilo se je letos manj ljudi za Mohorsko družbo, kar bo marsikateri zlo obžaloval. Šolski otroci se bodo to zimo malo naučili, ker ne morejo zavoljo prevelikega snega dohajati, in pa ker smo bili 5. marcija po noči v šoli nesrečni. Okoli dimnika se je na dilah po dne razžarilo in po noči užgalo, da je začelo s plamenom goreti. K sreči smo še pravi čas ogenj zagledali. Z neznanskim strahom je vse na noge skočilo, ko so se zvonovi oglašili. Od vseh strani smo pridrli, vrata vlomili, nekaj stropa razsekali in sneg na ogenj valili. Pregorel je strop v veži in podreti se je moralo nekaj stropa v manjši šoli. Ko bi nas ne bil Bog obvaroval, bilo bi najbrž stokrat več škode, ker je mogoče, da bi bil ogenj segel na kaplanijo in farovž, ker od kaplanije stoji šola komaj tri stopinje proč. Mogoče je, da se bo vsaj zdaj nabralo za brizgalnico. Dajmo za njo kapital, ker nam bo gotovo obilno obrestni povrnila.

Od Mislinje. (Gromenja dobri nasledki.) Ko je znana fužinska parada s pokanjem možnarjev (brez polit. dovoljenja) v slovo bivšemu županu predramila zaspale prebivalce in celo pretresla novi odbor, vneli so se pogovori: »Kaj je neki znani Vivod tužini toliko škodoval?« in novo izvoljeni Bedenik se je prestrašil svoje časti. Temu nasledek je bil, da se je v treh tednih moral voliti novi župan — spet britkost znanemu agitatorju. Ta »korporal« in njegov »ad-jutant« v zadregi vendar najdeta olbornika Karbuna, ki je na silno pritiskanje županstvo prevzel. Fužinarje pa je takoj oplašil, rekoč: »Ako se ne umirite in ne zgihate v vzdrževanju grabenske ceste, ne sprejemem izvolitve in župana v Doliču se ne znebite!« Ta strah napoti g. Šifer Müllerja, da hoče z zastopom vsaj za tri leta skleniti pogodbo. Ko se mu je dokazalo, da ima po razsodbi najvišjega sodišča na Dunaju z dne 13. jul. 1883 št. 1389 občina le policijsko dolžnost, ne dolžnosti vzdrževanja, sklenila se je pogodba kakor z ravno potujočimi vozniki. Tudi se temu gospodu zopet dokaže, koliko stroškov da občina ima z bivšimi ubogimi fužinarskimi delavci in njihovimi otroki. Po tem viharju se sklone peticija na štaj. kmetijsko družbo za ugodnejšo premembo lovske postave, ker je zlasti letošnje zimo očitvidno, koliko škode napravi zajec. Žal, da se druge občine v tej zadevi nočejo ganiti.

Iz Celja. (Dne 11. svečana) so biciklisti priredili v naši čitalnici interni ples z vojaško godbo. Nam se ni zdelo potrebno, ta ples posebno popisati radi tega, ker je ostal udeležencem itak v jako dobrem spominu, v še boljšem pa morda tistim gospodom, koji, ker je